

Nr 108.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1918 kl. 4 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion om höjning av
rederilånefonden.*

(4:e avd.)

I en inom andra kammaren av herr *A. Lindman* m. fl. väckt motion nr 125, vilken hänvisats till förberedande behandling av statsutskottet, har hemställts, att riksdagen under anhållan att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt låta verkställa utredning angående åtgärder till befordrande av den svenska handelsflottans ökning ville besluta vidtaga en höjning av rederilånefonden från nuvarande 15 till 30 mill. kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande av kommerskollegium och har kollegium uti avgivet utlåtande anfört följande:

»Såsom i motionen jämväl framhålles, har den svenska handelsflottan, särskilt den i utrikes fart använda, under kriget tillfogats svåra förluster såväl genom krigföringen som i någon mån genom försäljning till utlandet. Därest kriget fortsättes, kunna med visshet ytterligare förluster förväntas. Berörda förluster hava på grund av flera samverkande omständigheter ännu icke i tillräcklig utsträckning blivit ersatta. Kriget har också avbrutit den lockande utveckling, vari vår handelsflotta under de senare åren varit stadd.

I likhet med motionärerna anser kollegium det vara en synnerligen angelägen omsorg att snarast möjligt taga igen det sålunda förlorade. Eljest torde kunna äventyras, att landet kommer att sakna tillgång till erforderligt tonnage för vår varuutförsel. Då ju förbindelserna med ut-

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 6 saml. 51 häft. (Nr 108.)

landet nästan uteslutande gå sjöledes, inses utan vidare, vilken fara en tonnagebrist skulle innebära för hela vårt ekonomiska liv. Härigenom får den fråga, som genom motionen bragts å bane, en räckvidd över sjöfartsnäringsens eget område och bliver av central betydelse för hela landet.

Vid övervägande av de åtgärder, som i ovan angivna syfte kunna och böra vidtagas, torde man utan vidare kunna utgå från att möjlighet till förvärv från utlandet är i stort sett uteslutet. De resp. utländska varven komma helt säkert under en följd av år vara helt upptagna av att tillfredsställa det egna landets behov av fartygsbyggnader. Befintligt tonnage torde genom försäljningsförbud reserveras uteslutande för inhemsk räkning, varför den svenska handelsflottan ej heller kan tillökas genom inköp av second-handstonnage från utlandet. För ökning av tonnaget äro vi således hänvisade till den inhemska produktionen.

I vad mån de svenska varven kunna öka sin hittills varande normala produktion, som icke är tillräcklig för de krav, som en forcerad anskaffning av tonnage skulle ställa på densamma, är icke utan vidare klart. För ett bedömande av denna fråga erfordras säker kännedom om varvens utvecklingsmöjligheter beträffande utrymme och anordningar, deras tillgång på kunniga arbetsledare och arbetare samt, såsom motionärerna påpekat, först och sist deras möjligheter att erhålla nödig skeppsbyggnadsmateriel. Dessa förhållanden anser kollegium i likhet med motionärerna böra skyndsamt utredas.

Vad beträffar den föreslagna ökningen av rederilånefonden, till vilken inalles anvisats 17 millioner kronor (ej, såsom i motionen uppgives, allenast 15 millioner), är det givetvis svårt att med någon bestämdhet göra något antagande i vad mån det allmänna kan behöva ställa det för den önskvärda tonnageökningen erforderliga kapitalet till vederbörandes förfogande. Emellertid vill det synas kollegium, som om det i motionen föreslagna beloppet, så vitt nu kan överskådas, torde komma till åsyftad användning. Det torde böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att på grundval av ovanberörda utredning giva närmare bestämmelser rörande användningen av det blivande anslaget.

Kollegium får därför tillstyrka, att riksdagen under anhållan att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt låta verkställa utredning angående åtgärder till befordrande av den svenska handelsflottans ökning ville besluta vidtaga en höjning av rederilånefonden från nuvarande 17 till 30 millioner kronor att användas, på sätt Kungl. Maj:t kan med stöd av den vunna utredningen finna gott bestämma.»

I likhet med motionärerna och kommerskollegium finner utskottet det vara angeläget, att vår handelsflotta varder icke blott uppbringad till den storlek, densamma ägde före kriget, utan även ytterligare ökad. Då vi för vinnande av detta mål torde vara nästan uteslutande hänvisade till skeppsbyggnader inom landet, synes det i främsta rummet erfordras, att en genom inhemsk produktion säkerställd tillgång till skeppsbyggnadsmateriel åstadkommes. Enligt utskottets uppfattning bör detta samt övriga med problemet om handelsflottans ökning sammanhängande spörsmål med det snaraste göras till föremål för en ingående utredning.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet håller väl ej för osannolikt, att det kan komma att visa sig, att en höjning av rederilånefonden bör vidtagas. Denna fråga bör emellertid närmare tagas i övervägande i samband med övriga spörsmål, som böra göras till föremål för utredningen. Härvid bör även beaktas, i vad mån de nuvarande lånevillkoren böra undergå ändring. Sålunda kan ifrågasättas, om icke villkoren böra ändras i den riktning, att lån endast må utlämnas för nyanskaffning av tonnage, vare sig genom nybyggnad, som så vitt möjligt bör ske inom landet, eller genom inköp från utlandet av färdigt tonnage. Vidare synes det böra tagas under övervägande, om icke den räntefot, som nu gäller för lånen från rederilånefonden, är alltför låg i förhållande till den ränta, staten själv får vidkännas å sina lån. Vid revideringen av lånevillkoren i övrigt torde böra tillses, att det allmänna tillförsäkras största möjliga nytta av fonden.

Därest av utredningen skulle framgå, att behov av höjning av rederilånefonden föreligger, bör även framläggas en plan för utökningens genomförande.

I enlighet med vad ovan sagts, anser sig utskottet böra tillstyrka vidtagande av utredning angående erforderliga åtgärder för den svenska handelsflottans ökning, vilken utredning jämväl bör omfatta frågan om behövligheten av höjning av rederilånefonden samt av nya villkor för erhållande av lån från denna fond. Innan utredning i sistnämnda avseende föreligger, bör således, enligt utskottets mening, något beslut om ytterligare anslag till förstärkning av fonden icke fattas.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen i anledning av herr Lindmans m. fl. förevarande motion må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville snarast möjligt låta verkställa utredning angående behovet av och lämp-

ligaste åtgärderna för utökning av den svenska handelsflottan, vid vilken utredning jämväl bör tagas under övervägande frågan om höjning av rederilånefonden samt om ändring av villkoren för lån från sagda fond.

Stockholm den 7 maj 1918.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNSELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, O. M. Strömberg, G. M. H. Ekelund, J. Nilsson, H. F. Lamm, C. G. Ekman, H. G. W. Wrangel, J. L. Widell, A. Pers, greve N. F. Posse, G. Boman* och *C. I. Asplund* samt
från andra kammaren: herrar *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *J. Olofsson* i Digernäs, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *A. Anderson* i Råstock, *C. Persson* i Stallerhult, *J. Jönsson* i Revinge, *G. Odqvist, S. Bengtsson* i Norup, *J. A. Ingvarson, C. R. Jansson* i Falun, *A. Wiklund* i Brattfors och *K. A. W. Björck*.

Reservation

av herrar *A. Pers, C. I. Asplund, J. B. Eriksson* i Grängesberg, *J. Olofsson* i Digernäs, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *A. Anderson* i Råstock, *J. A. Ingvarson, C. R. Jansson* i Falun och *K. A. W. Björck*, vilka ansett att motiveringen bort hava följande lydelse:

»I likhet med — — — åstadkommes. Härtill torde staten kunna lämna kraftig medverkan genom utnyttjande av sina stora tillgångar av malm, kolskogar och elektrisk kraft. Enligt utskottets — — utredning. Utskottet — — — icke fattas.»